

**Implementačný plán
na mobilizáciu zelenej obnovy rodinných domov**

MÁJ 2023

Obsah

Úvod	3
Príprava a realizácia schém podpory	5
Mapovanie predchádzajúcich a súčasných schém	5
Zriadenie regionálnych kancelárií	5
Príprava pilotných výziev	7
Podmienky	7
Súlad s princípom „výrazne nenarušiť“	10
Monitorovanie a overovanie dosiahnutia úspory	11
Prijímanie a posudzovanie žiadostí	11
Zosúladenie s inými podpornými schémami	12
Výsledky pilotných výziev	14
Krátky sumár z priebehu	14
Štatistiky prijatých žiadostí	15
Spätná väzba z fokus skupín	15
Príprava a zverejnenie Výzvy č. 3	16
Plánované úpravy a ďalšie kroky	16
Komunikačný plán	16
Potenciálni prijímatelia	16
Spolupráca s odbornou verejnosťou	19
Adresovanie implementačných rizík	20
Záver	23

Úvod

Implementačný plán na mobilizáciu zelenej obnovy rodinných domov predstavuje základný strategický dokument vypracovaný s cieľom poukázať na základné implementačné kroky do roku 2026 (Počas trvania Plánu obnovy a odolnosti SR).

Predmetom implementácie sú opatrenia realizované prostredníctvom príspevku na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinného domu, kde je to technicky, funkčne a ekonomicky uskutočniteľné. Budú zahŕňať aj opatrenia zamerané na zmiernenie klimatických vplyvov ako napr. realizácia zelených striech a zachytávanie dažďovej vody. Cieľom je znížiť náročnosť rodinných domov a následne znížiť aj emisie CO₂ a usporiť v priemere 30% potreby primárnej energie. Tento cieľ sa bude merať prostredníctvom energetickeho certifikátu resp. projektovým energetickým hodnotením.

Dokument predstavuje kľúčový nástroj na implementáciu schémy zameranej na renováciu budov (obnovu rodinných domov) a v neposlednom rade má za cieľ zmapovať, zosúladiť a spájať rôzne systémy podpory, zjednotiť a zefektívniť proces obnovy rodinných domov, kritérií a podmienok, ako aj implementačných krokov na implementáciu opatrení zameraných na obnovu rodinných domov. Implementačný plán je vypracovaný v súlade so znením Vykonávacieho rozhodnutia Rady (Tabuľka 1), zákonom č. 368/2021 Z. z. o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mechanizme“), so Systémom implementácie Plánu obnovy a odolnosti SR a s riadiacou dokumentáciou.

Cieľom Investície 1 Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov“ v rámci komponentu 2 zameraného na obnovu budov v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR je znížiť ich energetickú náročnosť rodinných domov a tým prispieť aj k zníženiu emisií CO₂ a znečistenia ovzdušia.

Do roku 1980 bolo postavených na Slovensku takmer 70% rodinných domov, z čoho vyplýva, že väčšina rodinných domov je viac ako 40 rokov stará. Do konca roka 2018 bolo na Slovensku obnovených 48,9% rodinných domov¹. Celkový počet rodinných domov (podľa Sčítania obyvateľov v 2011) predstavuje 969 360 pričom od roku 2012 do roku 2020 pribudlo približne 90 000 rodinných domov. V súčasnosti máme na Slovensku cca 1 060 000 rodinných domov. Rodinné domy sa často obnovujú s použitím environmentálne neprimeraných materiálov a za nesprávneho nakladania so stavebným odpadom. Tak síce dochádza k zvýšeniu energetickej efektívnosti, no z environmentálneho hľadiska nie je efekt renovácií vyhovujúci. Z vyššie uvedeného vyplýva, že zhruba 495 tisíc rodinných domov je na Slovensku stále neobnovených.

Investícia má za cieľ zmierniť vplyv súčasnej energetickej krízy na sektor budov, konkrétne v rámci 30 000 rodinných domov, pričom sa zameriava práve na úspory energie. Investícia predstavuje svojou komplexnosťou najvýznamnejšiu verejnú podporu smerujúcu do obnovy rodinných domov. Investícia je zameraná na zlepšenie energetickej hospodárnosti predovšetkým starších rodinných domov, vykonávateľom je Ministerstvo životného prostredia („MŽP“) a samotná schéma je implementovaná Slovenskou agentúrou životného prostredia („SAŽP“). akosprostredkovateľom, v súlade s delegovanými právomocami uvedenými v prílohe tohto dokumentu.

¹ Údaje z Integrovaného národného energetického a klimatického plánu, str. 120

Reforma 1 Zosúladienie podporných mechanizmov obnovy rodinných domov

Cieľom reformy je zmapovať, zosúladiť a spojiť rôzne systémy podpory, zjednotiť a zefektívniť proces obnovy a poskytnúť vlastníkom stimuly na implementáciu širšieho spektra opatrení na obnovu. Podoba schém podpory, kritérií a podmienok, ako aj implementačných krokov bude načrtnutá v implementačnom pláne, ktorý má Slovenská agentúra životného prostredia uverejniť do 30. septembra 2022. Na zabezpečenie účinnej a včasnej implementácie sa posilnia kapacity Slovenskej agentúry životného prostredia. Vlastníci domov budú vo fáze implementácie oslovení prostredníctvom komunikačnej kampane a regionálnych kancelárií, ktoré majú byť zriadené, ako aj poskytnutím technickej pomoci a konzultácií.

Implementačný plán zmapuje rôzne schémy podpory a zharmonizuje ich. Bude obsahovať podrobné informácie o príprave na spustenie schémy, jej harmonograme a správe, ako aj o monitorovaní obnovy a overovaní úspory energie, najmä prostredníctvom energetických certifikátov alebo iných zodpovedajúcich dokumentov. Schémy budú navrhnuté tak, aby stimulovali úsporu primárnej energie v priemere aspoň na úrovni 30 % a aby boli v súlade s požiadavkami stanovenými v technickom usmernení týkajúcom sa uplatňovania zásady „výrazne nenarušiť“ (2021/C58/01). Implementácia reformy sa dokončí do 30. septembra 2022.

Investícia 1 – Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Cieľom investície je dokončiť obnovu najmenej 30 000 rodinných domov a zároveň dosiahnuť v priemere úsporu primárnej energie aspoň 30 %. Investícia je zameraná na vlastníkov starších rodinných domov. Okrem tradičných opatrení na úsporu energie, ako je tepelná izolácia alebo výmena okien, mechanizmus umožní výmenu neefektívnych zdrojov tepla a teplej vody za vysokoúčinné zariadenia, resp. osadenie nových zariadení využívajúcich OZE. Ak je to možné, uplatnia sa opatrenia na zvýšenie odolnosti budov voči zmene klímy (ako sú vegetačné strechy, zachytávanie dažďovej vody). S cieľom mobilizovať komplexnú a zelenú obnovu musia schémy podpory zahŕňať kombináciu povinnej a nep povinnej časti. Očakáva sa finančný príspevok vlastníkov. Úspory energie sa budú overovať predovšetkým prostredníctvom energetických certifikátov alebo iných príslušných dokumentov.

Investičné opatrenia súvisiace s obnovou budov budú v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi zo zásady „výrazne nenarušiť“, a to vrátane predchádzania vzniku stavebného a demolačného odpadu a ich recyklácie a systému výmeny kotlov, ktorý bude predstavovať malú časť celkového programu obnovy budov

Očakáva sa, že implementácia investície sa začne najneskôr do 30. septembra 2022 a dokončí sa do 30. júna 2026.

Programy na mobilizáciu úspor energie a ekologickú obnovu sa budú navrhovať a realizovať v súlade s opatreniami a harmonogramom prijatými v implementačnom pláne. Príslušné výzvy uverejní Slovenská agentúra životného prostredia na webovej stránke.

Príprava a realizácia schém podpory

Schéma bude realizovaná viacerými otvorenými výzvami v čase tak, aby sa plnili počty nižšie. Tento spôsob realizácie je iteratívny, keďže umožňuje výzvy redizajnovať podľa odozvy od verejnosti.

- Obnova rodinných domov (RD) do 31.12.2022: 4 000 RD²
- Obnova RD do 31.12.2023: 7 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2024: 7 000 RD
- Obnova RD do 31.12.2025: 7 000 RD
- Obnova RD do 30.6.2026: 5 000 RD

S cieľom do roku 2026 obnoviť spolu 30 000 rodinných domov.

Mapovanie predchádzajúcich a súčasných schém

Príprava schémy, ktorú SAŽP implementuje, je založená na mapovaní existujúcich schém.

Jednalo sa najmä o obnovu rodinných domov financovaných zo štátneho rozpočtu, kde od roku 2016 Ministerstvo dopravy a výstavby SR (ďalej len „MDV SR“) vyhlásilo celkom 8 výziev s tým, že posledná vyhlásená výzva bola v 1Q 2021; a následne projekt Zelená domácnostiam, kde implementáciu zabezpečuje Slovenská inovačná a energetická agentúra (ďalej len „SIEA“).

Sekundárne potom na mapovanie skúseností napr. z Českej republiky ako je Nová zelená úsporám ako aj na mapovanie schém, ktoré boli plánované, no nakoniec sa z dôvodu geopolitického smerovania Európskej únie nerealizovali, ako je napr. „kotlíková výzva“. Zámerom SAŽP pri realizácii kotlíkovej výzvy bola výmena neefektívnych zdrojov tepla za plynové kondenzačné kotly. Na tento účel agentúra zamýšľala rozdeľovať tzv. kotlíkové dotácie z Európskych štrukturálnych a investičných fondov. Dotácie na výmenu zastaraných zdrojov tepla za moderné plynové kotly mali podporiť vykurovaciú sezónu 2020/2021. Pričom sa uvažovalo s celkovou alokáciou 35 miliónov eur a príspevkom na jeden kotol zhruba 3 000 eur.

Zriadenie regionálnych kancelárií

Regionálne kancelárie sú umiestnené vo všetkých krajských mestách a okrem toho v meste Lučenec a Liptovský Mikuláš s cieľom proporcionálne pokryť celé územie Slovenska. Priemerný počet zamestnancov v závislosti od veľkosti regionálnych kancelárií je 6 zamestnancov. Tento počet sa plánuje navýšiť v rámci REPowerEU o výkon tzv. front-office. Kancelárie boli otvorené v 3Q 2022, neposkytujú pomoc pri príprave žiadostí ani v teréne.

Medzi realizované aktivity patrí aj otvorenie Regionálnych kancelárií po celom Slovensku s cieľom byť bližšie k potenciálnym žiadateľom, tým, že sa sprístupní možnosť komunikácie osobne so zamestnancami SAŽP, t.j. online komunikácia ako aj telefonická komunikácia bude týmto doplnená aj o osobnú komunikáciu a v neposlednom rade aj o marketingovú komunikáciu napr. vo forme TV relácie alebo TV spotov.

² Monitorovací krok, resp. vnútroštátny míľnik zazmluvniť 4 000 rodinných domov do 31.12.2022 sa nestihol v tomto termíne.

Regionálne kancelárie sú rozmiestnené vo všetkých krajských mestách na Slovensku vrátane 2 regionálnych kancelárií v Lučenci a v Liptovskom Mikuláši. Tieto mestá boli vybrané najmä z logistického hľadiska a s cieľom pokryť celé územie Slovenska rovnomerne. Regionálne kancelárie sú rozdelené na základe ich veľkosti na veľké regionálne kancelárie s 8 zamestnancami a tzv. malé regionálne kancelárie s 5 zamestnancami.

Pracovníci regionálnych kancelárií vykonávajú činnosti spojené s administráciou podpornej schémy a s technickou asistenciou žiadateľom ako aj výkonom formalizovaného hodnotenia žiadostí o PPM³. V regionálnych kanceláriách bez ohľadu na ich veľkosť sa poskytuje nasledujúca technická asistencia:

- prijímanie žiadostí o PPM;
- konzultovanie s potenciálnymi žiadateľmi rozsah plánovaných opatrení vykonateľných na rodinných domoch;
- konzultovanie s odbornou verejnosťou (spracovateľmi energetického certifikátu alebo projektového energetického hodnotenia) náležitosti;
- poskytovanie poradenstva v oblasti najčastejších chýb pri predkladaní žiadostí o PPM;
- poskytovanie komplexných informácií o podmienkach stanovených vo výzvach zameraných na obnovu rodinných domov z plánu obnovy a odolnosti;
- vykonávanie formalizovaného hodnotenia žiadostí o PPM v rozsahu kontroly kompletnosti a úplnosti žiadosti, kvantifikácie potenciálu úspor primárnej energie na základe kontrolného výpočtu resp. splnenia podmienok stanovených vo výzvach.;
- vykonávanie kontroly žiadostí o platbu predkladaných zo strany prijímateľa;
- vykonávanie kontrol na mieste pred a po vyplatení finančných prostriedkov; poskytovanie technickej pomoci pre potenciálnych žiadateľov (odborné poradenstvo v rámci rozhodovania sa, či ich rodinný dom spĺňa minimálne požiadavky na poskytnutie príspevku z Plánu obnovy ako napr. vek rodinného domu, potenciál úspor 30% potreby primárnej energie cez poradenstvo ohľadne odborne spôsobilých osôb až po informácie súvisiace so žiadosťou o platbu), žiadateľov ako aj prijímateľov súvisiacej s obnovou rodinných domov.

³ Poskytnutie prostriedkov mechanizmu

Príprava pilotných výziev

Príprava novej podpornej schémy začala vzápätí po schválení Plánu obnovy a odolnosti Vládou SR v apríli 2021.

- vychádzalo sa z mapovania v minulosti realizovaných a existujúcich finančných mechanizmov a nástrojov;
- konzultácii s MD SR a SIEA o zosúladení jednotlivých existujúcich schém
- tvorili sa benchmarky (v spolupráci s odbornou verejnosťou) vychádzajúc z troch najčastejšie vyskytujúcich sa rodinných domov vo veľkostiach do 150 m² do 220m² a do 300m².
- pristúpilo sa k zjednodušenému vykazovaniu výdavkov, s cieľom znížiť administratívnu záťaž žiadateľov ako aj zefektívniť hodnotenie žiadostí o platbu na SAŽP a v neposlednom rade s cieľom umožniť financovania obnovy rodinných domov formou svojpomoci;
- rozhodlo sa o výzve pre vybrané socio-ekonomické skupiny (konkrétne skupiny spísať v časti nižšie);
- rozhodovalo sa o limite na vek domu;
- rozhodlo sa o maximálnej výške príspevku a zvýhodnení hĺbkovej obnovy.

A následne sa pripravila informácia o plánovaných výzvach, zverejnená...

V apríli roku 2022 SAŽP zverejnila na webovom sídle obnovdom.sk informáciu o plánovanej výzve. Cieľom tejto informácie bolo informovať potenciálnych žiadateľov o prvej, resp. o prvých pilotných výzvach, ktorých vyhlásenie bolo plánované na 3Q 2023. Informácia identifikovala opatrenia, ktoré budú predmetom financovania pilotných výziev, ďalej obsahovala finančné limity ("benchmarky"), ktoré SAŽP stanovila v rámci rozpočtovania 3 východiskových rodinných domov a to pre malý rodinný dom s celkovou podlahovou plochou do 150 m², stredný rodinný dom s celkovou podlahovou plochou do 220m² a veľký rodinný dom s celkovou podlahovou plochou 300m². Následne tieto benchmarky boli predmetom konzultácii a pripomienkovania s odborom verejnosťou a združeniami ako napr. Budovy pre budúcnosť, Slovenská komora stavebných inžinierov, Stavebná fakulta STUBA, Technický skúšobný ústav stavebný a iné.

Ďalej predmetom zverejnenej informácie boli požiadavky kladené na vlastníka rodinného domu, vek rodinného domu, ako aj informácia o plánovanom zvýhodnení vybranej socioekonomickej skupiny prostredníctvom zvýšenej intenzity pomoci.

Pri príprave schémy vychádzala SAŽP z existujúcich schém s cieľom nastaviť podmienky tak, aby došlo k využitiu všetkých skúseností z nich

V rámci pripravovanej výzvy SAŽP zvažovala zaviesť tzv. zoznam oprávnených firiem na výkon obnovy financovanej z Plánu obnovy a odolnosti SR, ako aj limit celkovej podlahovej plochy obnovovaných rodinných domov. Na základe komunikácie s MDV SR a získanej spätnej väzby ako aj odporúčaní a analyzovania podmienok všetkých 8 výziev, ktoré MDV SR vyhlasovalo, z týchto podmienok SAŽP upustilo a zahrnulo aj svojpomoc medzi oprávnené spôsoby vykonateľnej obnovy rodinných domov.

Podmienky

V zmysle Systému implementácie POO boli po zapracovaní pripomienok Národnej implementačnej a koordinačnej autority („NIKA“) výzvy zverejnené. Pilotné výzvy, každá s alokáciou 15 miliónov EUR, SAŽP zverejnila dňa 6. septembra 2022 vrátane informácie o plánovanom uzatvorení prijímania žiadostí 28. februára 2023.

Základnými podmienkami oprávnenosti získať prostriedky v pilotných výzvach je vek budovy starší ako rok 2013, požiadavka pre všetkých žiadateľov mať v rodinnom dome trvalý pobyt najmenej deň pred zverejnením výzvy t.j. k 5.9.2022.

Je umožnené financovať obnovu spätne od 1.2.2020, v súlade s bodom (32) nariadenia Európskeho parlamentu a rady EÚ 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Vek budovy stanovený v oboch výzvach do 31.12.2012 reflektuje na legislatívne nastavenie a tepelnotechnické normy platné na Slovensku. Uvedené rešpektuje skutočnosť, že od 1.1.2013 platí pre novo postavené budovy nízkoenergetický štandard, pričom SAŽP po konzultáciách s odbornou verejnosťou pristúpila k preukazovaniu veku budovy prostredníctvom kolaudačného rozhodnutia, bez ohľadu na to, koľko čiastkových obnov resp. významných obnov medzičasom vlastní rodinného domu vykonal alebo potvrdenia mestského/obecného úradu potvrdzujúci vek rodinného domu, povolenia o používaní stavby alebo na základe znaleckého posudku vypracovaného odborne spôsobilou osobou, z ktorého je zrejмый rok výstavby. Cieľom bolo nediskriminovať vlastníkov rodinných domov, ktorí k ich obnove pristupujú systematicky, ale naopak umožniť im sa zapojiť, keďže aj tieto domy majú stále potenciál usporiť aspoň 30% primárnej energie.

SAŽP plánuje vyhlasovanie výziev vo vopred stanovených časových intervaloch, alebo aj pred takto určeným časom v prípade vyčerpania alokácie na aktuálne vyhlásené výzvy⁴. Výzvy budú rozdelené na štandardnú skupinu žiadateľov a zvýhodnenú skupinu žiadateľov s intenzívnejšou mierou podpory v zmysle vopred stanovených podmienok.

SAŽP je oprávnená v prípade potreby požiadať Národnú implementačnú a koordinačnú autoritu (ďalej len „NIKA“) v súlade s podmienkami uvedenými v Systéme implementácie plánu obnovy a odolnosti (ďalej len „SIPOO“) a v spolupráci s MŽP o zmenu vyhlásenej výzvy. Po doručení kladného stanoviska k žiadosti o schválenie zmeny výzvy zo strany NIKA bude aktualizácia výzvy zverejnená na určenom webovom sídle SAŽP a taktiež na webovom sídle MŽP

Vyhlásenie Pilotných výziev bolo mediálne podporené televíznym reklamným spotom, rozhlasovým reklamným spotom publikovaným v regionálnych rádiách, čítaným oznamom v obecných rozhlasoch v obciach, reklamným spotom vysielaným v hromadných dopravných prostriedkoch v rámci Slovenska a cieľovými PR aktivitami v printových médiách.

Podporované aktivity a výpočet príspevku

V rámci opatrení motivujúcich žiadateľov k ambicióznejším projektom žiadateľa môžu využiť aj opatrenia zo skupín B, týkajúcich sa priamo adaptácie na zmenu klímy.

Vyššie uvedené priamo súvisí s plnením „poskytnúť vlastníkom stimuly na implementáciu širšieho spektra opatrení

Predmet obnovy rodinných domov umožňuje využiť ľubovoľnú kombináciu opatrení podľa tabuľky č.1, resp. ich častí, pričom obnovou rodinného domu musí dôjsť k úspore primárnej energie minimálne o 30 % oproti pôvodnému stavu pred obnovou a súčasťou obnovy rodinného domu musí byť aspoň jedno opatrenie zo skupiny A. V rámci pilotných dvoch výziev bola doplnená podmienka, že opatrenia skupiny A musia tvoriť 50% celkových oprávnených výdavkov. V rámci tretej výzvy SAŽP túto podmienku znížila na 25% celkových oprávnených výdavkov na základe spätnej väzby od odborne spôsobilých osôb spracovávajúcich projektové energetické hodnotenie a energetický certifikát budovy ako aj od samotných vlastníkov rodinných domov.

Cieľom takto stanovenej podmienky je zatriktívniť v rámci obnovy rodinných domov možnosť žiadateľov kombinovať finančné prostriedky poskytované z Plánu obnovy a odolnosti SR (SAŽP) a poskytované finančné prostriedky z EŠIF (SIEA – Zelená domácnostiam). Zároveň cieľom takto stanovenej podmienky je maximalizovať počet podporených domácností. Zároveň týmto prístupom bude možné dosiahnuť čo najvyššiu mieru plnenia klimaticko-energetických cieľov stanovených v programových dokumentoch.

⁴ Uvedená frekvencia vyhlasovania výziev má informatívny charakter a nepredstavuje záväzný ani obmedzujúci rámec pre SAŽP

Tabuľka č. 1: Prehľad opatrení (aktivít) financovateľných v rámci Komponentu 2 zameraného na Obnovu budov, Investície 1 Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov

Skupina opatrení	Názov opatrenia
A. Zlepšovanie tepelnotechnických vlastností	1. Zateplenie obvodového plášťa
	2. Zateplenie strešného plášťa
	3. Výmena otvorových konštrukcií
	4. Zateplenie podlahy nevykurovaného podkrovia
	5. Zateplenie stropu nevykurovaného suterénu
	6. Zateplenie podlahy na teréne
B 1. Inštalácia zdroja energie	7. Tepelné čerpadlo
	8. Fotovoltický panel
	9. Solárny kolektor
	10. Plynový kondenzačný kotol - vrátane kotla, práce súvisiacej s inštaláciou, revíznej správy rozvodov, expanznej nádoby, súvisiacich prác, zásobníka na vodu
	11. Rekuperácia - decentralizovaný systém - centralizovaný systém
	12. Iný tepelný zdroj vrátane súvisiacich prác a pridružených nákladov - zdroj vrátane súvisiacich prác a pridružených nákladov
B 2. Zelená strecha	13. Intenzívna
	14. Extenzívna
B 3. Akumulačná nádrž na dažďovú vodu	15. Nadzemná bez čerpadla
	16. Nadzemná s čerpadlom
	17. Podzemná do 3 m ³ (vrátane čerpadla)
	18. Podzemná nad 3 m ³ (vrátane čerpadla)
B 4. Tieniaca technika	19. Vonkajšie žalúzie alebo rolety
B 5. Odstránenie azbestu	20. Obklad stien
	21. Strešná krytina

V rámci oprávnených výdavkov je možné financovať aj sprievodnú dokumentáciu akou je napr. projektová dokumentácia, energetický certifikát východiskového stavu, energetický certifikát po obnove rodinného domu a projektové energetické hodnotenie.

“

Zohľadnenie sociálnej situácie žiadateľa

Intenzita pomoci v pilotných výzvach bola stanovená v závislosti od skupiny žiadateľov. V prípade štandardnej výzvy bola stanovená hodnota na 60% a v prípade vybraných socioekonomických skupín na úrovni až 95% celkových oprávnených výdavkov.

	Štandardná pilotná výzva	Zvýhodnená pilotná výzva	Výzva č. 3
Oprávnení žiadatelia	všetci vlastníci rodinných domov	Rodiny so 4 a viac deťmi do 18 rokov Rodiny s dieťaťom ŤZP do 18 rokov	Všetci vlastníci rodinných domov
Výška príspevku	Maximálne 19 000 EUR	Maximálne 18 000 EUR	Maximálne 19 000 EUR
Intenzita pomoci	60 %	95 %	75%

Motivácia k hĺbkovej obnove

Plán obnovy a odolnosti SR jednoznačne stanovuje, že pri obnove rodinných domov sa musí dosiahnuť minimálne stredná obnova z pohľadu dosahovania úspory primárnej energie. Tabuľka nižšie znázorňuje typy obnov budov v závislosti od dosiahnutej výšky úspor primárnej energie.

Tabuľka č. 2: Typy obnov podľa dosiahnutej výšky úspor primárnej energie

	Typ obnovy		
	Ľahká	Stredná	Hĺbková
Úspora primárnej energie v %	3 - 30	30 - 60	nad 60
Maximálny príspevok (štandardná pilotná výzva)	0 EUR	14 000 EUR	19 000 EUR
Maximálny príspevok (zvýhodnená pilotná výzva)	0 EUR	18 000 EUR	18 000 EUR
Maximálny príspevok výzvy č. 3	0 EUR	15 000 EUR	19 000 EUR

Slovenská agentúra životného prostredia si dala za cieľ ísť nad rámec minimálneho kritéria stanoveného v Pláne obnovy a odolnosti SR a motivovať žiadateľov k ambicióznejším projektom, a teda finančne zvýhodňovať projekty obnovy rodinných domov, ktoré dosiahnu vyššie úspory primárnej energie, ako je stredná obnova (hĺbkovú obnovu) v zmysle tabuľky uvedenej vyššie.

Súlad s princípom „výrazne nenarušiť“

Podpora poskytnutá v rámci tohoto komponentu bude iba v prípade projektov, ktoré budú dodržiavať zásadu „významne nenarušiť“ (Do no significant harm, DNSH) podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852. Spôsob vysporiadania sa s požiadavkami „DNSH“ zo strany SAŽP v rámci výziev, ktoré plánuje SAŽP vyhlásiť, je uvedený v dokumente DNSH Checklist (príloha 1)

SAŽP bude prostredníctvom MŽP SR ako Vykonávateľa investícií a reforiem časti Plánu obnovy a odolnosti predkladať na NIKA tzv. „súhrnný dokument“ v súlade s Verifikačným mechanizmom pre SIPO, v ktorom riadne odôvodní, ako bol cieľ (vrátane všetkých základných prvkov) uspokojivo splnený, s primeranými odkazmi na podkladové dôkazy. Spomínaný dokument bude obsahovať:

- Údaje získané alebo zostavené zo zoznamov všetkých obnovených rodinných domov vrátane potvrdenia o ukončení obnovy, ako napríklad kolaudačné rozhodnutie, potvrdenie o realizácii na základe preberacieho protokolu, energetický certifikát, atď.
- Získané alebo zostavené údaje zo zoznamov všetkých energetických certifikátov alebo projektových energetických hodnotení (hodnoty ex ante v prípade stavebného povolenia) vydané certifikovaným odborníkom (spresňujú hodnoty pred obnovou a po nej, veľkosť podlahovej plochy v m² a implementované opatrenia) vrátane správy/informácií o dosiahnutých úsporách energie (v priemere aspoň 30 % úspor primárnej energie);
- zdroj údajov a metodiku výpočtu úspor energie a zabezpečenia súladu s požiadavkami technického usmernenia „Výrazne nenarušiť“ (2021/C58/01).

Jednotlivé opatrenia sa budú realizovať s prihliadnutím na maximálne možné využívanie ekologicky menej škodlivých materiálov. Okrem toho sa zväzi použítie recyklovaných materiálov. Každé z opatrení má svoju technickú špecifikáciu, vlastnú intenzitu podpory a maximálnu výšku dotácie. Zelené opatrenia (napr. vodozádržné opatrenia, odstránenie azbestu certifikovanou firmou) budú podporené do výšky 10 % z celkovej výšky podpory.

Biomasa je v procese rokovania s európskou komisiou, pričom cieľom je zahrnúť kotly na biomasu medzi oprávnené výdavky financovateľné z plánu obnovy a odolnosti SR.

V rámci DNSH je najmenej 70% (hmotnosti) nebezpečného stavebného a demolačného odpadu (s výnimkou prirodzene sa vyskytujúceho materiálu definovaného v kategórii 17 05 04 v zozname odpadov EÚ), ktorý vznikne na stavbe, musí byť pripravený na opätovné použitie alebo zaslaný na recykláciu, alebo iné zhodnotenie materiálu vrátane operácií zaspávania, pri ktorých sa ako náhrada za iné materiály používa odpad.

V rámci plynových kondenzačných kotlov je potrebné splniť súčasne tieto podmienky DNSH:

- a) je súčasťou komplexnej obnovy RD, t. j. jednotlivé druhy stavebných konštrukcií musia spĺňať pre súčiniteľ prechodu tepla maximálnu hodnotu v zmysle tepelnotechnickej normy STN 73 0540-2+Z1+Z2;
- b) je na energetickom štítku zatriedený do energetickej triedy A;
- c) je v súlade s požiadavkami na ekodizajn, t. j. spĺňa parametre nariadenia Komisie (EÚ) č. 813/2013, ktorým sa vykonáva smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/125/ES, pokiaľ ide o požiadavky na ekodizajn ohrievačov pre vykurovanie vnútorných priestorov a kombinovaných ohrievačov (požiadavky od 26. septembra 2018);
- d) nahrádza zastaraný plynový kotol (a nový plynový kondenzačný kotol má preukázateľne nižší inštalovaný výkon oproti pôvodnému plynovému kotlu) alebo zdroj tepla na báze uhlia, resp. oleja.

Monitorovanie a overovanie dosiahnutia úspory

Monitorovanie a overovania dosiahnutých úspor primárnej energie je zabezpečované prostredníctvom energetických certifikátov, ktoré vystavujú odborne spôsobilé osoby pre energetickú certifikáciu budov v súlade so zákonom č. 555/2005 Z.z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Pôvodný stav rodinného domu - teda pôvodná hodnota primárnej energie - sa posudzuje na základe projektového energetického hodnotenia, alebo energetického certifikátu, ktorých vzory SAŽP zverejnilo na webovom sídle obnovdom.sk a odbornú verejnosť o týchto vzoroch informovala prostredníctvom online školení organizovaných v spolupráci s Komorou stavených inžinierov, ktorá tieto osoby skúša a vedie ich evidenciu. Tieto školenia sa uskutočňujú na pravidelnej báze, v závislosti od zmien výziev, prípadne podmienok stanovených vo výzvach vyhlasovaných zo strany SAŽP. za účelom zosúladenia podporných mechanizmov, sú školenia organizované v súčinnosti s... aj zástupcovia organizácii poskytujúci dotácie z iných finančných zdrojov v súlade s nastavenou deliacou líniou, t.j. zástupcovia MD SR, SIEA, atď.

Prijímanie a posudzovanie žiadostí

. V rámci pilotných výziev sa budú žiadosti o poskytnutie prostriedkov mechanizmu na obnovu rodinných domov (ďalej len „žiadost“) podávať listinne na adresu podateľne SAŽP zverejnenej vo výzve, osobne v regionálnych kanceláriách, kde sa budú v prípade listinných žiadostí aj digitalizovať a archivovať; a elektronicky cez e-slovensko.sk. Formulár žiadosti bude dostupný taktiež prostredníctvom verejného portálu informačného systému. Samotné posudzovanie žiadostí bude prebiehať na regionálnych kanceláriách SAŽP v súlade § 24 zákona č. 368/2021 Z.z. tak, aby sa zamedzilo možnému konfliktu záujmov. Žiadosti budú pridelené na posúdenie podľa poradia, v akom boli centrálné registrované.

Proces posudzovania žiadostí končí zaslaním Oznámenia o splnení, resp. nesplnení podmienok poskytnutia prostriedkov mechanizmu (ďalej len "PPM"). Ak nie je možné žiadosť posúdiť na základe predložených dokumentov, žiadateľ je vyzvaný na doplnenie chýbajúcich náležitostí, alebo odstránenie nesúladu formou Výzvy na doplnenie. Pred odoslaním oznámenia o splnení podmienok je vykonaná základná finančná kontrola žiadostí. Spolu s Oznámením o splnení podmienok poskytnutia prostriedkov mechanizmu žiadateľ dostáva aj návrh zmluvy o poskytnutí prostriedkov mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Príspevok je vyplatený po ukončení realizácie projektu obnovy rodinného domu na základe predloženej žiadosti o platbu. Výkon finančnej kontroly pred vyplatením prostriedkov mechanizmu sa vykonáva prostredníctvom administratívnej finančnej kontroly na základe predloženej podpornej dokumentácie a kontroly na „mieste“ prostredníctvom finančnej kontroly na mieste prostredníctvom náhodnej kontrolnej vzorky a vzorky určenej na základe rizikových faktorov.

Zosúladienie s inými podpornými schémami

Vecné zosúladienie schém

Na opatrenia projektu financovaného z Plánu obnovy a odolnosti SR nesmie byť v minulosti vyplatený finančný príspevok verejných zdrojov. Zároveň na projekt a ani na žiadnu jeho časť nesmú byť po vyplatení prostriedkov v budúcnosti použité financie z iných verejných zdrojov. V tejto súvislosti prebehli rokovania s MDaV SR. Súčasťou opatrení financovaných MDaV SR totiž boli výdavky súvisiace so zlepšovaním tepelnotechnických vlastností rodinného domu, vrátane nákladov na výmenu zdroja tepla ako aj financovanie projektovej dokumentácie. Z toho dôvodu ako aj na základe rokovaní medzi MDaV SR a NIKA, Slovenská republika do roku 2026 pozastavila tento finančný mechanizmus za účelom zabezpečenia súladu s tým, že prijímatelia dotácií, ktorých sa priamo týkajú vydané rozhodnutia o poskytnutí príspevku sú neoprávnení žiadať o príspevok na SAŽP v súvislosti s obnovou rodinného domu.

Uvedená schéma je stále aktuálna v nadväznosti na platnú legislatívu, avšak v marci roku 2022 MDV SR zverejnilo informáciu o prerušení poskytovania príspevku na zateplenie starších rodinných domov.

Druhým grantovým nástrojom je tzv. „Zelená domácnostiam“, kde SIEA prostredníctvom tzv. „voucherov“ poskytuje dotácie na obnoviteľné zdroje energie (OZE). S cieľom maximálne uspokojiť dopyt domácností po obnove rodinných domov a inštalácii zariadení na využitie OZE pri čo najnižšej administratívnej záťaži na strane poskytovateľov dotácií resp. príspevku, SAŽP pristúpila k podpore druhu zariadenia jednorázovo, pričom druhom zariadenia sa rozumie tepelné čerpadlo, solárny kolektor a fotovoltaický panel. Pri jednom rodinnom dome bude umožnené využiť súčasne všetky uvedené druhy zariadenia, pričom musia byť inštalované naraz. Podpora z Plánu obnovy a odolnosti bude poskytnutá iba v prípade, ak sa realizácia bude týkať minimálne jedného z opatrení súvisiacich so zlepšovaním tepelnotechnických vlastností rodinného domu. Podpora zo strany SIEA bude poskytnutá v prípade inštalácie zariadenia na využitie OZE pod podmienkou oprávnenosti, že nedôjde k podpore toho istého druhu zariadenia v predmetnom rodinnom dome z Plánu obnovy a odolnosti SR. Za týmto účelom dôjde k vzájomnému poskytnutiu databáz žiadateľov/prijímateľov, ktoré budú pravidelne/online aktualizované, aby sa zamedzilo prípadnej duplicite financovania. Cieľom takto stanovenej deliacej línie je maximalizovať počet podporených domácností ako aj čo najvyššiu mieru plnenia klimaticko-energetických cieľov stanovených v programových dokumentoch. Uvedená podporná schéma končí rokom 2023 a bude pokračovať v novom programovacom období v rámci Programu Slovensko (2021-2027), kde bude vyčlenených približne 80 miliónov EUR na jej implementáciu na celom území SR vrátane Bratislavského kraja.

V súlade s zákazom dvojitého financovania na projekt, ani na žiadnu jeho časť (opatrenia zahrnuté do obnovy rodinného domu) nemohol byť v minulosti:

- vyplatený finančný príspevok z iných verejných zdrojov, ani
- schválený, resp. zmluvne viazaný z iných zdrojov (ak k jeho vyplateniu ešte len má dôjsť), ktorý by predstavoval duplicitné financovanie opatrenia.

Vzhľadom na elimináciu možnosti duplicitného financovania rovnakých opatrení z dvoch rôznych zdrojov (v tomto prípade zo zdrojov Plánu obnovy a prostredníctvom projektu Zelená domácnostiam financovaného z Európskych štrukturálnych a investičných fondov), nebudú na základe žiadosti predloženej v rámci Výzvy financované opatrenia (inštalácia zdroja energie z OZE, na ktoré už boli poskytnuté finančné prostriedky z projektu Zelená domácnostiam).

Prijímatelia musí preukázať, že úspora primárnej energie nebola dosiahnutá spolufinancovaním z prostriedkov EÚ mimo prostriedkov plánu obnovy a odolnosti. Na opatrenia súvisiace s obnovou RD, na ktoré boli v minulosti poskytnuté finančné prostriedky Ministerstvom dopravy a výstavby Slovenskej republiky podľa § 9 ods. 1 písm. f) zákona č. 555/2005 Z.z., nie je možné poskytnúť finančné prostriedky mechanizmu v rámci vyhlásených ani v rámci plánovaných výziev zameraných na obnovu rodinných domov.

Ďalším identifikovaným možným grantovým nástrojom z Európskych štrukturálnych a investičných fondov bola tzv. „Kotlíková výzva“, v rámci ktorej SAŽP plánovalo poskytovať dotácie na výmenu starých kotlov na biomasu za nové plynové kondenzačné kotle. Vzhľadom na vývoj situácie zo zemným plynom a smerovanie Európskej únie sa tento projekt nerealizuje.

Tabuľka: Sumárny prehľad identifikovaných finančných schém vrátane súčasného a do budúca plánovaného zosúladenia.

Názov finančného nástroja	Zodpovedný rezort	Spôsob zosúladenia
Obnova rodinných domov	MDaV SR	<p>Základné informácie: Schéma MDV podporuje od roku 2016 obnovu rodinných domov. V rámci každej výzvy je limit stanovený na 200 žiadostí pričom zdrojom financovania je štátny rozpočet. Dňa 8. marca 2022 MDV SR zverejnilo informáciu o prerušení poskytovania príspevku na zateplenie staršieho rodinného domu https://byvajeteusporne.sk/</p> <p>Synergie: Všetky v minulosti a do budúca podporené žiadosti z tohto finančného nástroja sú z pohľadu komponentu 2 zameraného na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov neoprávnené. Dôvodom takejto deliacej línie je absencia databázy podporených žiadostí na úrovni opatrenia zo strany MDAV SR. Deliacia línia je nastavená na základe miesta realizácie. Overovanie bude vykonávané na základe zverejňovaných informácií na webe MDAV SR. V prípade pokračovania tohto finančného nástroja, bude deliacia línia na základe zverejnených informácií na webovom sídle mindop.sk priebežne monitorovaná.</p> <p>Žiadosti (identifikované miestom realizácie projektu) sú neoprávnené z pohľadu POO.</p>
Zelená domácnostiam	SIEA	<p>Základné informácie: V decembri roku 2015 SIEA spustila projekt Zelená domácnostiam, v rámci ktorého môžu domácnosti žiadať o príspevky na inštaláciu zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie z európskych a štátnych zdrojov. Spustenie projektu, ktorý pomôže vlastníkovi rodinných a bytových domov pokryť 30 až 50 percent z nákladov na moderné zariadenia: https://zelenadomacnostiam.sk/sk/</p> <p>Synergie: Všetky projekty SIEA sú z pohľadu POO komponentu 2 zameraného na zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov oprávnené. Deliacia línia je nastavená na úrovni opatrenia, pričom pri posudzovaní sa bude vychádzať z miesta realizácie.</p> <p>V rámci začínajúceho nového programovacieho obdobia 2021-2027, Program Slovensko, SIEA plánuje pokračovať v poskytovaní finančných prostriedkov na OZE pre rodinné domy, v rámci deliacej línie SAŽP bude naďalej pokračovať</p>

		v deliacej línii na úrovni opatrenia, pričom úsporu primárnej energie z OZE financovanej zo SIEA bude vykazovať v rámci % úspory primárnej energie. Žiadatelia sú oprávnení z pohľadu POO.
--	--	---

V rámci zjednotenia a zefektívnenia procesu obnovy rodinných domov bolo v snahe SAŽP vytvoriť tzv. one-stop-shopu v súlade s Plánom obnovy a odolnosti SR. Za týmto účelom bude SAŽP spolupracovať s rezortom MIRRI SR a MH SR (SIEA). Zároveň SAŽP prevádzkuje na MŽP SR tzv. Zelenú linku, v rámci ktorej potenciálni žiadatelia môžu získať komplexné informácie o dostupných finančných nástrojoch vrátane možností ich kombinovania.

V rámci zefektívnenia a zjednotenia procesu obnovy SAŽP v roku 2022 organizovala v spolupráci so SIEA a MDaV SR (s participáciou NIKA) online konferencie pre odbornú verejnosť, zastúpenú členmi Slovenskej komory stavebných inžinierov a širokou odbornou verejnosťou, v rámci ktorých bolo cieľom spoločne zaškoliť a informovať projektantov a odborne spôsobilé osoby pre energetickú certifikáciu o možnostiach kombinovania finančných nástrojov vrátane informácii o požiadavkách vyplývajúcich z Plánu obnovy a odolnosti kladených na rodinné domy a obnovu budov.

SAŽP bude informovať o aktuálnych a relevantných výzvach zverejnených v rámci iných orgánov štátnej a verejnej správy prostredníctvom svojich regionálnych kancelárií, Zelenej linky, prípadne marketingových nástrojov.

Za účelom zjednodušenia procesu obnovy rodinných domov SAŽP plánuje prostredníctvom webového sídla obnovdom.sk sprístupniť odbornej ako aj širokej verejnosti odporúčania ako najlepšie a čo najefektívnejšie obnoviť svoj rodinný dom.

Za účelom zjednodušenia je plánované v súlade s kapitolou 3. Plánované aktivity, časť A1 školenia realizovať inštruktážne videá, školiť odbornú verejnosť, vrátane širokej verejnosti ako správne vyplniť žiadosť, upozorňovať na najčastejšie identifikované chyby a nedostatky pri podaní žiadosti po poskytnutí prostriedkov mechanizmu plánu obnovy a odolnosti na obnovu rodinného domu. SAŽP to má v pláne zabezpečiť formou zverejnenia online inštruktážneho videa s poukázaním na čas potrebný k vyplneniu samotnej žiadosti ako aj formou zverejnenia dokumentov s jednoduchým grafickým návodom, resp. postupnými krokmi ako žiadosť vyplniť. Cieľom tejto iniciatívy je nielen zjednodušiť maximálnej miere podávanie žiadostí samotným žiadateľom ale aj minimalizovať chybovosť v týchto žiadostiach a tým aj zefektívniť proces formalizovaného hodnotenia žiadostí a tým minimalizovať počet zamietnutých žiadostí, ku ktorým by mohlo dôjsť z dôvodu nesprávne vyplnených žiadostí alebo nepochopenia základných podmienok uvedených vo výzvach.

SAŽP za účelom zabezpečenia predchádzaniu duplicity financovania využíva:

- databázu podporených rodinných domov poskytnutú z MD SR a
- online databázu o podporených zariadeniach OZE poskytnutú zo SIEA (projekt zelená domácnostiam)

Výsledky pilotných výziev

Krátky sumár z priebehu

Pilotné výzvy boli spustené v 3Q 2022. V rámci nich došlo k trom aktualizáciám, ktoré podliehali vyjadreniu NIKA (úradu vlády SR).

Štatistiky prijatých žiadostí

Celkom registrovaných žiadostí	
3762	
Štandardná výzva	Zvýhodnená výzva
3487	275

Celkom registrovaných žiadostí		
osobne v regionálnych kanc.	na podateľni SAŽP	cez Slovensko.sk
1873	1509	380

Počet osobných konzultácií žiadateľov v regionálnych kanceláriách od vyhlásenia výziev 15.10.2022
12997

Celkom odoslaných zásielok na žiadateľov		
Výzva na doplnenie	Oznámenie o splnení podmienok	Oznámenie o nesplnení podmienok
750	362	253

Počet zaslaných zmlúv
362

Alokácia pre výzvy obnovy rodinných domov	
Štandardná výzva	Zvýhodnená výzva
25 mil.	15 mil.

Suma žiadaných prostriedkov spolu v Eur	
Štandardná výzva	Zvýhodnená výzva
41,63 mil.	4,41 mil.

Spätná väzba z prieskumu trhu viedla k úprave podmienok výraznému zjednodušeniu 3 výzvy a halavne zefektívnieniu procesu formalizovaného hodnotenia s cieľom urýchliť tento proces pri vyhodnocovaní prijatých žiadostí.

Príprava a zverejnenie Výzvy č. 3

Plánované úpravy a ďalšie kroky

Ďalej medzi plánované aktivity na nasledujúce obdobie je možné zaradiť definovanie tzv. „Energetickej chudoby“, kde aktuálne na Slovensku ako aj v iných členských krajinách chýba vykonateľná definícia na národnej úrovni. V tejto veci SAŽP v spolupráci s Úradom pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) v roku 2021 podala projekt TSI 2022, ktorého cieľom je v spolupráci s expertami, Slovenskou akadémiou vied ako aj Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny SR vytvoriť definíciu „Energetickej chudoby“ pre potreby SAŽP a do budúcna plánovaných výziev s cieľom zvýhodniť žiadateľov tejto socioekonomickej skupiny.

SAŽP plánuje posilniť technickú pomoc na jednotlivých regionálnych kanceláriách a spustiť tzv. schému LIGHT súvisiacu s obnovou rodinných domov vychádzajúc zo skúseností z Českej republiky financovanú z plánu „REPowerEU“, ktorého cieľom je rýchle zníženie závislosti od ruských fosílnych palív a na urýchlenie zelenej premeny Európy. Podpora bude smerovať na úspory energie, diverzifikáciu dodávok energie a zrýchlené zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov s cieľom nahradiť fosílna palivá v domácnostiach, priemysle a výrobe elektriny.

Popri týchto plánovaných aktivitách SAŽP plánuje vyhlásiť v poradí 4 výzvu ešte v tomto roku 2023 a následne do roku 2025 vyhlásiť minimálne 1 výzvu ročne zameranú na obnovu rodinných domov.

Komunikačný plán

V rámci podporných aktivít SAŽP plánuje naďalej úzko spolupracovať s odbornou verejnosťou a realizovať rôzne školenia, tréningy, prípadne konferencie za účelom maximálne zefektívniť implementáciu schémy.

Potenciálni prijímatelia

Komunikačná stratégia podpory z Plánu obnovy pre oblasť rodinných domov je spracovaná na celé obdobie trvania projektu, do roku 2026. Ťažiskové marketingové aktivity budú realizované v rokoch 2022-23. Vyhlásenie 1. Výzvy (3. štvrtrok 2022), sa uskutočnilo na tlačovej konferencii v Jelke za účasti ÚV SR, MŽP SR, MF SR a SAŽP.

Súčasne so spustením výzvy bola zverejnená nová webstránka programu s prehľadne spracovanými informáciami o pilotných výzvach, regionálnych kanceláriách a procese podávania žiadostí. V roku 2022 boli spustené a odvysielané odborné vstupy SAŽP v televíznej relácii Nové bývanie. V ďalšom období bude realizovaný Prieskum informovanosti v programe Obnov dom, imidžová kampaň - TV, regionálne rádiá, online, billboardy, 1. etapa road show, jej PR medializácia a natočenie inštruktážnych videí.

Regionálne rádiá boli odvysielané počas 4 týždňov mesiaca apríl 2023, predmetom ktorých bol rozhlasový spot imidžový spot vo všeobecnosti prezentujúci projekt obnovdom.

SAŽP pripravilo informačné video, ktoré je k dispozícii na desiatich najsledovanejších celoslovenských spravodajských portáloch (napr. aktuality.sk, denník n atď...). Zároveň boli komunikované na sociálnych sieťach tzv. video pozvánky v spolupráci s Katarínou Brychtovou.

SAŽP aktuálne intenzívne komunikuje s primátormi a starostami jednotlivých miest a obcí v spolupráci s NIKA (Úradom vlády SR) s cieľom v prvej vlnе zorganizovať stretnutia s odborníkmi z SAŽP, v rámci ktorých budú zodpovedané najčastejšie otázky v oblasti splnenia podmienok definovaných v aktuálnych a plánovaných výzvach zameraných na obnovu rodinných domov.

Komunikačná kampaň prebiehajúca v televízii, regionálnych rádií a formou online je cieleňá na vlastníkov rodinných domov vo fáze implementácie tohto cieľa komponentu. SAŽP v spolupráci s Komorou architektov pripravilo 1 etapu súťaže s cieľom v čase, kedy pred vyhlásením výzvy neexistovali príklady úspešnej realizácie bolo priblížiť potenciálnym žiadateľom vizualizácie možných obnov 3 najčastejšie vyskytujúcich sa rodinných domov na Slovensku. Výsledky súťaže do ktorej sa mohli zapojiť projektanti a architekti sú promované na regionálnych kanceláriach a prostredníctvom online na webe obnovdom.sk.

Aktuálne prebieha druhá etapa súťaže⁵, predmetom ktorej sú ďalšie 3 typy najčastejšie sa vyskytujúcich rodinných domov na Slovensku (Cieľom hľadania ideových prístupov k obnove ďalších troch charakteristických typov rodinných domov na Slovensku - "Gánkový dom", "Dom s prejazdom", "Mestská radovka") , informácie o druhej etape súťaže sú zverejnené na webe obnovdom.sk.

Výsledky oboch etáp súťaží budú publikované na webovom sídle obnovdom.sk a zároveň budú komunikované v septembri 2023 v rámci odbornej konferencie, ktorú plánuje realizovať SAŽP v spolupráci s expertmi zabezpečenými v rámci projektu TSI 2022.

Komunikačnú kampaň SAŽP predbežne hodnotí ako úspešnú, čomu nasvedčuje aj skutočnosť, že za 14 hodín od spustenia prijímania žiadostí v rámci 3 výzvy SAŽP sa podarilo elektronicky zaevidovať 10 tisíc žiadostí.

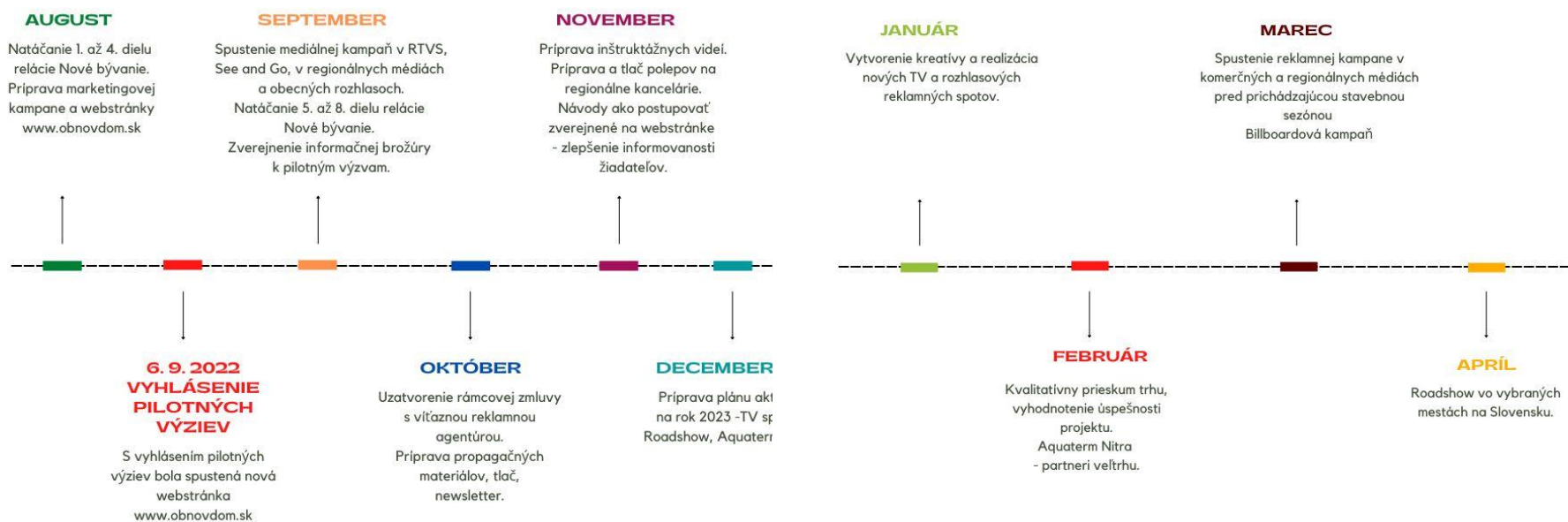
B2. Webová stránka www.obnovdom.sk

Medzi ďalšie dôležité míľniky už zrealizovaných aktivít patrí spustenie webovej stránky www.obnovdom.sk a zverejnenie informácie o prvej plánovanej výzve v apríli 2022, za účelom pripraviť žiadateľov na výzvu v dostatočnom predstihu cca 5 mesiacov pred jej plánovaným vyhlásením v zmysle schváleného harmonogramu výziev.

B3. Zelená linka

Pre ľahšiu komunikáciu aj mimo webových portálov, bola zriadená v rámci Zelenej linky aj telefonická podpora, kde všetci potenciálni žiadatelia môžu získať najaktuálnejšie informácie telefonicky v pracovných dňoch.

⁵ Druhá etapa súťaže je realizovaná expertami zabezpečenými prostredníctvom projektu TSI 2022, ktorý SAŽP podala v roku 2021.

Spolupráca s odbornou verejnosťou

V rámci realizovaných aktivít SAŽP spolupracuje s odbornou verejnosťou ako napríklad Slovenská komora architektov, Budovy pre budúcnosť, Slovenská klimatická iniciatíva alebo Slovenská komora stavebných inžinierov. Na odporúčanie odbornej verejnosti sa SAŽP rozhodlo finančne motivovať žiadateľov, ktorí k obnove svojich rodinných domov nebudú pristupovať v zmysle minimálnych požiadaviek kladených zo strany EÚ a to dosiahnuť strednú obnovu na základe úspory primárnej energie v rozsahu minimálne 30%, ale finančne motivovať aj ambicióznejšiu obnovu rodinných domov. Hranica pre „ambicióznejšiu obnovu“ bola zvolená na úrovni na 60%, čo predstavuje hĺbkovú obnovu budovy v zmysle definície v dokumente „ODPORÚČANIE KOMISIE (EÚ) 2019/786 z 8. mája 2019 týkajúce sa obnovy budov“.

Školenia

Odborné online školenie/tréning:

1. Online tréningy, prípadne inštruktážne videá pre stavebné firmy (obnova rodinných domov realizovaná dodávateľsky) a pre žiadateľov, ktorí plánujú realizovať obnovu svojho rodinného domu svojpomocne.

- pre každú skupinu opatrení A až B5;
- cieľová skupina: stavebné/realizačné firmy, resp. široká verejnosť

Obsah školení bude zameraný na odporúčania ako správne vykonávať obnovu rodinných domov, aké sú najčastejšie chyby resp. nedostatky vzniknuté pri realizácii tejto obnovy vrátane odporúčaní ako sa im vyhnúť ako aj riešenie ako s nimi naložiť ak dôjde k ich vzniku v čase po obnove (napr. vznik plesní, vzlianie vlhkosti atď.).

2. Online školenia pre žiadateľov resp. príprava video návodov, ako správne vyplňať žiadosti o poskytnutie prostriedkov z mechanizmu plánu obnovy a odolnosti na obnovu rodinného domu.

- teplovýmenné plochy;
- vysvetlenie výpočtu výšky príspevku;
- vysvetlenie oprávnenosti jednotlivých aktivít (napr. plynový kotol);
- vysvetlenie komplexnej obnovy v zmysle definície vyplývajúcej zo SIPOO;
- Poukázanie na najčastejšie nedostatky vyskytujúce sa v žiadostiach.

3. Online tréning pre zamestnancov SAŽP, Sekcie plánu obnovy v oblasti počítania energetickej hospodárnosti budov⁶

- projektové energetické hodnotenie;
- energetický certifikát.

Tréning a inštruktážne videá majú za cieľ zaškoliť zamestnancov SAŽP do tejto odbornej problematiky týkajúcej sa napr. tepelnotechnických výpočtov, resp. kvantifikácie úspor dodanej energie a jej prepočtu na primárnu energiu, predchádzanie vzniku zbytočných chýb a nedostatkov, ktoré by takto zaškolení zamestnanci SAŽP vedeli identifikovať skôr, než dôjde k poskytnutiu prostriedkov mechanizmu plánu obnovy a odolnosti, resp. preplateniu finančných prostriedkov. Vráťane definovania základných údajov prípade kontrol, ktorým je potrebné venovať významnú mieru pozornosti pri predložení projektového energetického hodnotenia alebo energetického certifikátu.

A2. Konferencie

V spolupráci s odbornou verejnosťou ako aj inými rezortnými organizáciami (napr. MDV SR, SIEA) má v pláne SAŽP aktívne komunikovať vyhlásené výzvy, jednotlivé podmienky ako aj prezentovať dosiahnuté výsledky

⁶ Prostredníctvom projektu TSI 2022 podaného v roku 2021, ktorého cieľom je v spolupráci s expertami zabezpečiť odborný tréning pre zamestnancov SAŽP.

z jednotlivých rokov implementácie. Už v súčasnosti SAŽP aktívne spolupracuje prípadne v spolupráci realizuje odborné semináre s inštitúciami ako:

- Slovenská komora stavebných inžinierov – SKSI (online konferencie pre členov a širokú verejnosť);
- Slovenská spoločnosť pre techniku prostredia – SSTP (konferencie zamerané na „vykurovanie, obnoviteľné zdroje energie, vzduchotechniku, atď.);
- Technický skúšobný ústavom stavebným – TSÚS (konferencie zamerané na tepelnú ochranu budov).

Adresovanie implementačných rizík

Konflikt záujmov

V súlade s §24 zákona č. 368/2021 Z.z. o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov pojednávajúcim o konflikte záujmov, bola na Sekcii Plánu obnovy SAŽP zriadená pracovná skupina tvorená metodikmi, projektantom, rozpočtárom a energetickým audítorom, za účelom prípravy a stanovenia finančných limitov, tzv. „benchmarkov“ pre opatrenia financované z Komponentu 2 zameraného na obnovu rodinných domov. Cieľom zriadenia pracovnej skupiny bolo na základe 3 typov najčastejšie sa vyskytujúcich rodinných domov na Slovensku pripraviť vzorový rozpočet vrátane projektovej dokumentácie pre malý rodinný dom s celkovou podlahovou plochou 150m², pre stredný rodinný dom s celkovou podlahovou plochou 220 m² a pre veľký rodinný dom s celkovou podlahovou plochou 300m² a následne stanoviť jednotlivé finančné limity pre financované opatrenia. Členovia pracovnej skupiny nemali právo rozhodovať jednotlivo, aby bol zabezpečený ich nestranný a objektívny výkon. Spracovaný dokument bol následne predložený na posúdenie odbornej verejnosti, zastúpenej Slovenskou komorou stavebných inžinierov, Technickým a skúšobným ústavom stavebným, združením Budovy pre budúcnosť a Slovenskej technickej univerzite - stavebnej fakulte za účelom objektivizácie stanovenia výšky finančných limitov s cieľom jednoznačne preukázať zabezpečiť, že žiaden z členov pracovnej skupiny nemohol ovplyvniť, narušiť alebo ohroziť nestranný a objektívny výkon pri stanovení týchto hodnôt.

Podmienky poskytovania príspevku mechanizmu POO boli na SAŽP spracované na základe vládou schváleného Plánu obnovy a odolnosti SR, následne pripomienkovaného a schváleného rozhodnutím Rady EÚ (Council implementing decision), vládou schválenej Operačnej dohody pre POO SR a súvisiacich právnych predpisov (najmä v oblasti DNSH, tepelnej ochrany budov, Metodická príručka k výstavbe a obnove budov (príloha SIPO)). Nastavenie podmienok poskytnutia príspevku bolo v niekoľkých kolách pripomienkované zo strany MŽP SR, NIKA a MF SR, a následne upravované. Týmto procesom tvorby podmienok bola zabezpečená objektivita nastavenia, tak aby žiadna jednotlivá osoba nemohla rozhodnúť o nastavení podmienok, a zabránilo sa potenciálnemu konfliktu záujmov.

Vo všetkých procesoch súvisiacich s tvorbou a implementáciou Plánu obnovy a odolnosti SR, Komponent 2: Obnova budov, Investícia 1: Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov (ďalej len „POO - komponent 2“) sa musí dbať predovšetkým na to, aby u zainteresovaných osôb vystupujúcich na strane žiadateľov a zainteresovaných osôb na strane SAŽP, MŽP SR ako i Úradu vlády SR – NIKA (ďalej len „dotknuté organizácie“) nedochádzalo k stretu verejného a osobného záujmu (ďalej „konflikt záujmov“) a najmä aby bol zachovaný princíp nestrannosti rozhodovania a posudzovania, princíp dôvernosti informácií, princíp nediskriminácie, princíp transparentnosti a princíp rovnakého zaobchádzania.

Vo vzťahu k implementačnému procesu predstavuje najvyššie potenciálne riziko vzniku konfliktu záujmov samotný proces prípravy a následnej implementácie POO - komponent 2, proces posudzovania žiadostí, proces rozhodovania o námietkach, proces posudzovania žiadosti o platbu a proces kontroly. Zamedzenie vzniku konfliktu

záujmov bude zohľadnené z pohľadu vecnej príslušnosti zainteresovaných organizačných zložiek a ich zamestnancov a z pohľadu relevantných riadiacich štruktúr dotknutých organizácií.

Závažným porušením zákazu konfliktu záujmov sa považuje na úrovni vecne príslušných organizačných útvarov zodpovedných za POO – komponent 2 najmä akýkoľvek konflikt záujmov v súvislosti s posudzovaním žiadostí resp. projektov, teda konflikt záujmov na strane zainteresovanej osoby na strane SAŽP, ďalej situácia, keď sa zainteresovaná osoba na strane SAŽP podieľa na príprave a realizácii žiadosti o poskytnutie prostriedkov mechanizmu (projektu) v rámci danej výzvy, teda je zároveň zainteresovanou osobou na strane žiadateľa a konflikt záujmov súvisiaci s uvedeným procesom počas jeho implementácie a po jeho ukončení, ak je dôvodné podozrenie, že tento vážne ohrozil efektívne a hospodárne vynakladanie verejných prostriedkov. Porušenia zákazu konfliktu záujmov sa kategorizujú a ich porušenia sa určujú na základe fázy projektového cyklu, v ktorej konflikt záujmov nastal, typu vzťahu alebo prepojenia, ktoré je v danom prípade základom konfliktu záujmov a vplyvu na efektívne a hospodárne využívanie verejných financií.

Každý jeden zamestnanec, ktorý sa podieľa v rámci svojej pracovnej náplne a kompetencie na vyššie uvedených procesoch POO – komponent 2 na preukázanie, že nie je osobou v konflikte záujmov podpisuje vyhlásenie o vylúčení konfliktu záujmov. Toto vyhlásenie sa bude vyžadovať pri každom jednotlivom úkone týkajúcom sa vyššie uvedených procesov a činností vo vzťahu ku každej jednotlivéj posudzovanej žiadosti resp. projektu, kde môže byť narušený alebo ohrozený nestranný a objektívny výkon plnenia jemu určených pracovných povinností.

V prípade, ak zamestnanec alebo nadriadený zamestnanec v rámci vecne príslušného organizačného útvaru zodpovedného za POO – komponent 2 poruší preukázateľne pravidlo zákazu konfliktu záujmov, vyhodnotí zamestnávateľ danú skutočnosť ako porušenie pracovnej / služobnej disciplíny a bude voči nemu vedené disciplinárne konanie podľa pracovného alebo služobného poriadku. O jeho závažnosti rozhoduje zamestnancov priamy nadriadený v spolupráci s osobným úradom. Závažné porušenie pracovnej disciplíny môže byť podľa Zákonníka práce dôvodom na okamžité skončenie pracovného pomeru. Na druhej strane, voči prijímateľovi je v Zmluve o poskytnutí prostriedkov mechanizmu upravená možnosť sankcie formou odstúpenia od zmluvy, ak sa preukáže a potvrdí konflikt záujmov (napr. zatajený priamy alebo nepriamy vzťah k zamestnancovi) a zároveň to môže vyvolať pracovnoprávne resp. trestnoprávne dôsledky vzhľadom na preukázanú závažnosť konania.

Prevenia vzniku podvodov

V rámci prevencie podvodov môžu žiadatelia predložiť nepravdivé vyhlásenia a nepravdivé dokumenty. Pre všetky údaje, ktoré si môžeme automatizovane overiť voči verejne dostupným listinám a registrom majú toto riziko nízke. Problémom však je dostupnosť týchto registrov a overenie údajov vo vyhlásení žiadateľa, ktoré nie sú uvedené v žiadnom dostupnom registri. Toto sa presne problém dvojitého financovania, ku ktorému je dôležité stanoviť adekvátne kritériá porovnania a hodnotenia naplnenia tohto rizika.

Opatrenia na ochranu finančných záujmov EÚ sú bližšie popísané v dokumente „Politika boja proti podvodom“ v gescii MŽP SR.

Primárnym rizikom implementácie je dostupnosť informačného systému IS POSPRI, ktorý zabezpečí automatizované vyhodnocovanie žiadosti, teda splnenia podmienok oprávnenosti žiadateľa a samotného projektu.

V rámci implementácie prvej výzvy – tzv. pilotnej výzvy budeme v duálnom režime vyhodnocovať žiadosti a zároveň vyhodnocovať správnosti nastavených procesov automatizovanej kontroly. S touto implementáciou súvisia hlavne riziká dostupnosti údajov iných referenčných a odborných registrov, ktorými budeme v čase vyhodnocovania žiadosti disponovať.

Administratívne kapacity a časové riziko

Ďalším nie nevýznamným rizikom je adekvátna úroveň skúseností a zaškolenia personálu, keďže sa jedná o aktivity a činnosti, ktoré budú realizované po prvýkrát v rámci agentúry bez možností predchádzajúcich rutinných skúseností.

Nezanedbateľným rizikom, ktoré je potrebné brať do úvahy, je časový tlak, pod ktorým je nielen pilotná výzva, ale v princípe všetky pripravované a schvaľované. Na elimináciu tohto rizika je jediným prostriedkom dostatočný priestor na overenie a otestovanie zmeneného procesu. Slabé miesta takého procesu potom vytvárajú priestor na zneužitie, podvodné konanie a inú protispoločenskú činnosť.

Ostatné riziká (atraktivita schémy, financovanie cashflow, stavebný trh)

Medzi riziká implementácie zaraďujeme taktiež chýbajúci prístup k údajom databázy energetických certifikátov, s ktorým v čase vyhlásenia pilotnej výzvy SAŽP nebude disponovať. Prístupná časť informačného systému „Inforeg“, ktorý vecne spadá pod Ministerstvo dopravy a výstavby SR (MDaV SR) neposkytuje možnosť kontroly dosiahnutia energetických úspor, ktorú navrhuje odborne spôsobilá osoba. SAŽP uvedené overuje na základe verejne dostupnej časti „Inforeg“, kde je možné overiť platnosť energetického certifikátu na základe jeho unikátneho čísla, alebo parcely rodinného domu vrátane hodnoty celkovej primárnej energie.

Okrem vyššie uvedených rizík je dôležité aj spomenúť:

- a) Možnú nesolventnosť vlastníkov rodinných domov požičať si finančné prostriedky na dofinancovanie obnovy rodinného domu, čo úzko súvisí s kategóriou žiadateľov „energetická chudoba“, ktorá SAŽP plánuje do budúcnosti prostredníctvom intenzity pomoci zvýhodňovať.
- b) Možné riziko spojené s dostatočnými kapacitami kvalifikovaných pracovníkov na trhu v oblasti zatepfovania budov resp. inštalácii zdrojov energie.
- c) Možné riziko spojené s vývojom inflácie na Slovensku a s tým úzko súvisiacim nedostatkom stavebného materiálu a priebežne rastúcich ceny stavebných materiálov, čo môže v konečnom dôsledku spôsobiť sklz v implementácii a napĺňaní stanovených míľnikov a cieľov.
- d) V neposlednom rade je tiež možné riziko spojené s komplikovanosťou podania samotnej žiadosti, t.j. zabezpečenia súhlasov od všetkých spoluvlastníkov a príloh potrebných k jej podaniu, t.j. od samotného procesu prípravy žiadosti až po jej podanie.
- e) Následne riziko spojené s nedostatočnou technickou resp. odbornou vybavenosťou ako aj počtu regionálnych kancelárií, nakoľko SAŽP v rámci implementácie má schválené limitované počty zamestnancov v rámci 10 regionálnych kancelárií rozmiestnených po celom území Slovenska.
- f) Taktiež možné riziko spojené s nezáujmom ľudí – samotných vlastníkov rodinných domov napriek rastúcim cenám energií.

Permanentné a kontinuálne znižovanie (až odstránenie) rizík bude riešené priebežne s každou ďalšou vyhlásenou výzvou v súlade s princípom poučenia sa z vlastných skúseností pri samotnej implementácii.

Záver

Implementačný plán na mobilizáciu zelenej obnovy rodinných domov predstavuje základný strategický dokument vypracovaný s cieľom poukázať na základné implementačné kroky do roku 2026 (Počas trvania Plánu obnovy a odolnosti SR). Z časového hľadiska sú plánované krátkodobé aktivity s dobou trvania do konca roka 2023 ako vyhodnotenie a analýza prvých pilotných výziev zo strany SAŽP a následné vyhlásenie nových výziev s cieľom reflektovať na požiadavky a potreby potenciálnych žiadateľov, resp. vlastníkov RD, ako aj odbornej verejnosti. Následne v rámci plánovanej revízie Plánu obnovy a odolnosti SR je snaha SAŽP zahrnúť biomasu medzi oprávnené výdavky ako aj v neposlednom rade zvýhodniť priamo energetickú chudobu, resp. zamerať sa na jej predchádzanie.

Z dlhodobého hľadiska, s cieľom do roku 2026 má SAŽP snahu pristupovať k obnove rodinných domov v súlade s finančnými prostriedkami rozpočtovanými v jednotlivých rokoch, t.j. vyhlasovať výzvy minimálne raz ročne, pokračovať vo vzdelávaní zamestnancov SAŽP v oblasti energetickej hospodárnosti budov, ďalej v oblasti stavebných materiálov ako aj ekologických technológií akými sú napr. obnoviteľné zdroje energie.

Dokument je spracovaný zo strany SAŽP pre zosúladenie podporných mechanizmov na obnovu rodinných domov a pre zefektívnenia procesov implementácie a opatrení na obnovu rodinných domov. Tento dokument je vypracovaný v súlade s požiadavkami, metodickými dokumentmi Úradu vlády SR ako aj vyššie uvedenou platnou legislatívou SR.

Implementáciou sa očakáva, že realizácia projektov prinesie reálne úspory primárnej energie, ako aj úspory emisií CO₂, v súlade s cieľmi Plánu obnovy a odolnosti SR a tým prispeje aj k zmierneniu dopadu energetickej krízy na sektor budov – rodinné domy.

Podrobnejší ročný implementačný plán predstavuje dokument, ktorý bude publikovaný v čase, t.j. nie na pravidelnej ročnej báze, ale v nadväznosti na dosiahnutie významných míľnikov a to formu „správy o implementácii“. Jedná sa o dokument, ktorý tvorí súčasť „implementačného plánu“, koncipovaného ako strategického rámcového dokumentu do roku 2026. Prvým takýmto významným míľnikom je národný míľnik obnoviť 18.000 rodinných domov do roku 2024. V poradí druhým významným míľnikom je obnoviť 30.000 rodinných domov do roku 2026.

Schválil:

Ján Budaj

minister životného prostredia slovenskej republiky

V Bratislave dňa

Prílohy

Príloha č. 1	DNSH
Príloha č. 2	Výzva štandardná výzva (pilot)
Príloha č. 3	Výzva zvýhodnená výzva (pilot)
Príloha č. 4	Výzva štandardná (V03)
Príloha č. 5	Verifikačný mechanizmus
Príloha č. 6	Vzor energetického certifikátu
Príloha č. 7	Vzor projektovo-energetického hodnotenia
Príloha č. 8	Delegované právomoci SAŽP